UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadstr.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9·—, četrtletna K 4·50, mesečna K 1·50; za Nemčijo celoletno K 21·60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30·—.

Posamezne številke po 6 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici štev. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petitvrstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštnine proste.

Štev. 233. **V Ljubljani, v četrtek dne 14. marca 1912.** **Leto II.**

Požeruhi, nikdar siti.

Ena najbolj vsakdanjih razlag draginje, ki jo imajo javni in tihi družabniki kapitalistične družbe zmerom na koncu jezika, kadar delavstvo zavpije, da omahuje pod nezmerno težo sedanjih cen, je modrovanje, da je draginja posledica visokih delavskih mezd. Za razcefranje te kratke modrosti, ki daje delavcem preprost nasvet, da naj lepo odnehajo od svojih mezd, pa bo draginje hitro konec, ni treba posebno obsežnega znanja in ne prav velike bistroumnosti!

Draginja življenskih potrebščin ni druzega nič kot izraz neravnovesja med dohodki širokih slojev prebivalstva in med cenami. Če bi visoke cene življenskih potrebščin bile v resnici le posledica visokih delavskih mezd, bi ostalo ravnotežje med delavskimi mezdami in cenami neskaljeno in bi delavstvo ne imelo povoda tožiti o — draginji.

Plitvi modrosti, da so delavske mezde krive sedanje draginje, pridemo pa tudi po drugi poti prav hitro do dna. Sad človeškega dela roma vsled privatne lastnine nad proizvajalnimi sredstvi, ki je bistvena naprava sedanje kapitalistične družbe, v tri roke: delavstvu mezda, kapitalističnemu podjetniku profit, lastniku veleposestva ali zemlje, na kateri je zgrajena tovarna in postavljena stanovanjska kasarna, pa zemljiška renta. Če bi ves produkt človeškega dela ostajal v rokah delavstva, bi imela omenjena razlaga videz pravice in resnice na svoji strani. Ampak le videz! Zakaj če bi se delavstvu slabo godilo na zemlji vzlic temu, da mu ostaja sad dela v rokah — in za tem uspehom gre socializem — potem bi ne bilo mogoče več govoriti o draginji, temveč le še o nerodovitnosti človeškega dela: delo človeških rok je premalo uspešno, zemlja ne more več prerediti človeškega rodu!

Saj so bili fantasti in preroki, ki so napovedovali čase, ko bo glad iztrebil Adamov rod z zemeljskega površja. Ampak za sedanjo dobo te črne sanje gotovo nimajo veljave in ni ga pod solncem človeka, ki bi verjel, da ustvarja človeško delo dandanašnji premalo dobrin za življenske potrebe človeštva, vzlic ogromni in trajni stavki cele armade kapitalističnih penzionistov in vojaških sinekuristov.

Dovolj rodovitna je zemlja in dosti uspešno je delo človeških rok, v izobilju ustvarja človeštvo vsega dobrega in potrebnega. In če navzlic temu cepajo Adamovi otroci kakor muhe jeseni ali pa umirajo počasi in nič manj mukotrpno pod strupeno šibo kroničnega stradanja, niso krive delavske mezde in ni kriva neuspešnost človeškega dela, temveč kapitalistični ustroj, ki ves pridelek preseja skozi dve rešeti; na vrhnjem ostajajo tolarji — lastnikom zemlje na drugem se ustavljajo cekini — lastnikom kapitala, drobiž, ki ga rešeti privatne lastnine ne zadržita, pripada lastnikom dela, lastnikom trpljenja. —

Drastično sliko iz kapitalistične domačije je podala razprava poslanske zbornice o umazani aferi z brepačnimi akcijami orožarnice v Steyru V mislih nimamo moralnega poloma avstrijske vlade, ki ni mogla odvaliti od sebe suma, da je zlorabila svojo upravno oblast in pomagala ozkemu krogu finančnih kapitalistov do gromnega »zaslužka« ne meneč se za svojo uradno dolžnost. Sodr. dr. Ellenbogen je v parlamentarni debati z enim samim stavkom podrl boso trditev, da so delavske mezde vzrok sedanje draginje.

Orožarnica v Steyru, ki je v času svojega obstoja nagrmadila skoro pet miljonov rezervnega imetja, ki je izplačevala svojim akcijonarjem sproti bogate dividende in ki jim hoče z vladno asistenco sedaj navaliti večmiljonsko darilo, podjetje, ki je samo l. 1909. in sicer le pri domobranskih naročilih spravila čistega dobička 400.000 K je v tistem času odpravilo svojim mezdnim tlačanom minimalno mezdo dnevnih 3 K, potlačilo tedenski zaslužek na 10, 8, 4, celo na 3 krone, odtegovalo zoper postavo vajencem, odpuščalo moške delavce in jih nadomeščalo pri najtežjih delih z ženami; nič manj kot dvanajststo delavcev je odpustilo v času, ko je letni čisti dobiček poskočil za 288.000 K in ko so se tantieme upravnih svetnikov pomnožile za kron 17.000.

Slišite, delavci, požeruhi, nikdar siti!

Črni diamant.

V cesarskih kronah, na prstih bogatinov, na belih prsih in v temnih laseh visokih dam se blešči belo kamenje, trdo, čisto, v svoji svetlosti čudovito krasno kamenje, za katero plačujejo izvoljenci tega sveta, ljubljenci Mamona nezaslišane svote. Zelo skromna je praktična korist, ki jo daje beli diamant, ali redkost, in lepota mu dajeta izredno ceno, tako, da bi cele velike družine, da, cela plemena lahko udobno živelo, če bi imela toliko, kolikor je vreden tupatam posamezen tak kamen.

Globoko v zemlji pa se skriva plemenitega diamanta preprosti sorodnik, premog. Črn je ali pa rjav, noben labodji vrat se ne okrasuje z njim, noben prstan ga ne objema, in imenitniki se ne pehajo ponujajoči vrtoglave cene za posamezen kos.

Ali nobene nesreče ne bi bilo, če bi na kakšen način izginili vsi diamanti z zemlje; strašen udarec pa bi bil za človeštvo, če bi mu kakšna elementarna katastrofa vzela ali odmeknila premog v nedosežno daljavo. Na sedanji stopnji razvoja si ne moremo misliti človeškega življenja brez tega črnega kamenja, v katerem je shranjena solnčna toplota; zakaj vsa industrija, ves promet našega časa je odvisen od njega. Tovarne, železnice, plavži, parobrodi bi morali ustaviti obrat; nešteta mesta bi bila ponoči zavita v temo, silne množice ljudi bi bile obsojene na prezebanje. Človeštvo je pač živelo, ko ni poznalo premoga, ali živelo ni tako kakor sedaj; živelo je tudi, ko ni imelo železnic, ko ni vedelo, kaj je brzojav in telefon; živelo je, ko ni tiskalo knjig, ko ni znalo streljati s puškami in topovi, ko ni znalo zidati hiš in ko sta mu bila neznana plug in brana. Ali vsaka izguba pridobljenih vrednosti je bridka, če pa gre za splošne, vsemu človeštvu služeče vrednosti, je izguba katastrofa kakor vesoljni potop.

Kaj pomeni premog za gospodarsko življenje našega časa, kaže angleška stavka z najkrepkejšimi argumenti. Le kratek čas je, kar je izbruhnila, a že so njene posledice velikanske in večje od dne do dne. Posredno in neposredno učinkuje premogarska stavka na angleško industrijo in trgovino; izguba, ki jo imajo rudniški mogotci, ni majhna, pa vendar komaj šteje v primeri z izgubami v podjetjih, ki morajo vsled te stavke drugo za drugim ustavljati delo.

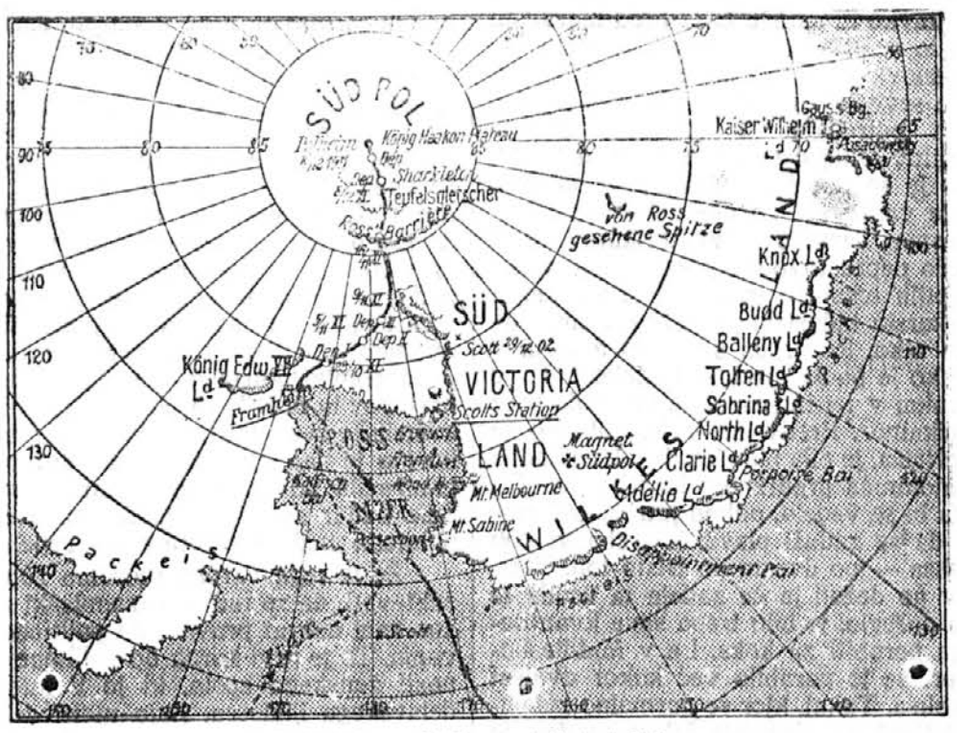

Pota ekspedicijl na južni tečaj.

Premogarji stavkajo; nekoliko varnosti hočejo za sadove svojega dela, a premogovniška gospoda se upira, ker si ne da krajšati svojega profita. Zagotovitev minimalne mezde za vsakega premogarja, ki dela, je zahteva organizacije. Ali kapitalisti nočejo spoznati, da potrebuje delavec kruha zase in za svojo družino tudi tedaj, če je doli v globočini naletel na sterilen prostor, pa se kruši pod njegovo sekiro več slabega kamenja kakor dobrega premoga. Kakor da so delavci trgovci, jim hočejo podjetniki plačevati natančno toliko, kolikor dobe od njih premoga; kadar jim tako kaže s stališča njihovega dobička, pozabijo hipoma na svoja najsvetejša načela. Sicer so vedno gospodarji; delavci kopljejo njihov premog, v njihovih jamah; oni so lastniki, delavci pa le hlapci. In zato hočejo premogarji, da se jim plača delo. Če ima lastnik ves dobiček, je pravično, da nosi tudi riziko. Če je prostor, kjer seka, slab, ni kriv delavec; dobri in slabi prostori so v podjetnikovi, ne pa delavčevi, torej je v redu, da zadenejo slabši učinki onega, ki ima največ dobička od dobrih.

Ali če stališče pospodarjev ni pravično, je vendar razumljivo. Profit je vrhovno načelo kapitalizma, in njemu se morajo umikati vsi drugi. Za dosego čim večjega dobiček aizrablja vso moč, kolikor je ima. Njegov egoizem se vzpenja na vrhunec in je brezobziren. Ne briga se, kako žive delavci, ki služijo njegovim blagajnam, nič mu ni mar, kako se razvija vse drugo na svetu, ali kako zaostaja. Da se le spajajo s kapitalom obresti, čim večje obresti — vse drugo mu ne šteje nič.

Proti kpitalizmu, ki rabi svojo moč edino le za svoje sebične smotre, ne kaže delavcem nič drugega, kakor postaviti svojo moč. Posledica je stavka. Delavci vedo, kaj jih čaka v boju in se ne plašijo, ker so organizirani, ker so pripravljeni. Ali učinki stavke posežejo daleč preko meja premogovnikov; občutljivi postanejo v industriji, v prometu, v privatnem življenju. Za to se ne zmenijo lastniki rudnikov. Dokler jih ne prisilijo njihove lastne izgube, ne odnehajo. Naj se ruinira gospodarsko življenje vse države — to jih ne briga, zakaj njihova skrb je le njih profit.

Privatna lastnjna je razvoju človeške družbe splošno škodljiva; ali nikjer ni ta resnica tako očitna kakor v rudn. in zlasti v prmogovništvu. Gospodarstvo cele države je v rokah malega števila ošabnih kapitalistov! Zaradi trme nekaterih glav se lahko ustavi vse delo. In lahko si je misliti tako stuacjo v treh, štirih, deseth deželah ob enem. Da — gospodarsko življenje vsega sveta je odvisno od male tolpe brezvestnih in brezobzirnih izkoriščevalcev.

V tem, da so premogovniki v privatnih rokah, je velikanska nevarnost, katere se bo morala tudi kapitalistična družba rešiti v svojem lastnem interesu. Socializiranje je stvar socialistične družbe; podržavljenje bo že v kapitalistični družbi neizogibno.

Angleška stavka.

London 11. marca.

Jutri se snidejo zastopniki lastnikov in delavcev na povabilo ministrskega predsednika Asquitha zopet na konferenco, od katere je odvisno, če se konča ali nadaljuje premogarska stavka. Glavni posredovalec bo Sir George Askwith, ki ga imajo za nekakšnega specialista v mezdnih vprašanjih. Vnekaterih krogih je zavladal vsled teh posredovanj velik optimizem in slišati je vsakovrstna prerokovanja o bližnjem koncu stavke. Izpolnila se bodo ta prerokovanja, če se bodo podjetniki, glavno oni s Škotskega in iz Južnega Walesa spametovali in priznali minimalne mezde, katerim so se doslej trdovratno upirali. Mogoče je, da se v njihovih vrstah res kaj obrača. Časopisje, ki je doslej besno napadalo delavce, češ da hočejo spraviti vso deželo na kant, je zadnji čas izpremenilo pisavo, in za to sta mogoča dva vzrok: Ali so se kapitalist. listi že tako nazmerjali, da ne morejo več, ali pa piha drug veter, pa jim ne kaže razburjati delavce ravno pred konferenco, od katere si obetajo uspeh

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje).

7.

Drugi dan, ko je bil Pierre po dolgem izprehodu zopet pred Vatikarom, kamor se je moral kakor začaran vračat vnovič in vnovič, ja zopet ugledal monsinjora Nanija. Bila je sreda in asesor svetega oficija je pravkar prihajal od svoje tedenske avdience pri papežu, kateremu je poročal o dopolčnevi seji svete kongregacije.

»Kakšen srečen sluča, moj ljubi sin! Pravkar sem mislil na Vas. Ali ne bi hoteli videti Njega svetosti v javnosti, preden ga uzrete na zasebni avdienci?«

Dejal je to s svojim gosposkim, uslužno se smehljajočim obrazom, v katerem je bilo komaj spoznati lahno ironijo nočnejšega moža, ki vse ve, vse more, vse sam pripravlja.

»Gotovo, monsinor,« je odgovoril Pierre. Nenadna ponudba ga je nekoliko začudila. »Vsako razvedrilo je ugodno, če mora človek gubiti čas s čakanjem.

»Ne, ne, časa ne gubite,« ga je prelat živahno zavrnil. »Ogledavate se, premišljujete, poučujete se. No, brez dvoma veste, da pride veliki mednarodni romarski vlak Petrovega vinarja v petek v Rim, in v soboto ga sprejme Njega svetost. Dan pozneje, v nedeljo, bo druga ceremonija. Njega svetost bo v baziliki mašo bral. No, ostalo mi je še nekoliko vstopnic. Tukaj imate par jako dobrih prostorov za oba dneva.«

Potegnil je elegantno, z zlatim imenom okrašeno listnico iz žepa ter je vzel iz nje dvoje listkov, zelenega in rožnatega, pa ju dal mlademu duhovniku

»Oh, če bi vedeli, kako se prepirajo za Vas! Ali se spominjate na oni dve Francoskinji, ki bi za vse na svetu rade videle papeža? Nisem hotel preveč pritiskati, da bi jima pribavil avdienco; zadovoljiti sta se morali tudi z listki, ki sem jima ju dal. Da, Sveti oče je nekoliko utrujen. Bil sem ravno pri njem, videti je rumen in mrzličen. Ali tako pogumen je! Sama duša živi v njem.«

Zopet se je smehljal s komaj vidno porogljivostjo.

»Da, on daje velik zgled nepotrpežljivim, ljubi moj sin. Zvedel sem, da ni mogel dobri monsinjor Gamba del Zoppo ničesar storiti za Vas. Zaraditega se ne smete preveč žalostiti. Dovolite mi, naj Vam ponovim, da je to dolgo čakanje nedvomno milost božje previdnosti. Lahko se poučujete; prisiljeni ste razumevati reči, ki jih francoski duhovniki žalibog ne čutite, če prihajate v Rim... Morda se Vam na ta način prihranijo tudi zmote. Potolažite se torej; recite si, da so vsi dogodki v božjih rokah in da se mora vse zgoditi tisti čas, ki ga je določila najvišja modrost.«

Podal mu je svojo lepo, prožno in polno roko. Bila je mehka ženska roka, ali stiskala je z močjo železnega primoža. Nato je sedel na voz, ki je čakal nanj.

Prav pismo, ki ga je bil Pierre dobil od vikonta Philiberta de la Choue, se je pa bavilo z mednarodno romarsko potjo Petrovega vinarja. Celo pismo je bilo krik ogorčenja in obupa, zakaj vinkont je pisal v postelji, kamor ga je bil priklenil besen napad protina, tako da ni mogel z romarji. Njegove boli pa je povečalo do skrajnosti to, da je bil predsednik odbora, ki je bil seveda poklican, da predstavi romarje papežu, ravno baron de Fouras, eden njegovih najhujših nasprotnikov, vodja stare, konservativno katoliške stranke. Niti trenotek ni dvomil, da bo baron porabil edino priliko, da pridobi papeža za svojo teorijo o prostih zadrugah, v tem ko vidi on, de la Choue, rešitev katoličanstva in sveta le v zaključenih, obligatoričnih zadrugah. Milo je torej prosil Pierra, naj se potrudi pri onih kardinalih, ki so mu naklonjeni, pa naj gleda na vsak način, da ga sprejme Sveti oče ter naj nikakor ne zapusti Rima, ne da bi vzel s seboj najvišje potrdilo, ki lahko odloči zmago. Razuntega je obsegalo pismo zanimive podrobnosti o romanju samem. Udeležiti se ga je imelo tritisoč božjepotnikov iz najrazličnejših dežel, iz Francije, Belgije, Španije, Avstrije, celo iz Nemčije, a vodijo ga v malih skupinah škofi in predstojniki kongregacij. Francija je bila skoraj z dvatisoč romarji najmočneje zastopana. Mednarodni odbor je vodil delo v Parizu, skrbeč za organizacijo; bilo je kočljivo delo, ker je šlo za prostovoljno zmes aristokratov, za zveze meščanskih dam, za delavska društva, a vsi razredi, vse starostne dobe in vsi spoli so se mešali in bratili v eni veri. Vikont je dodal, da so prireditelji romanja, ki prinaša papežu milione, namenoma izbrali dan, da bo prihod videti kakor protest vsega katoličanstva proti dvajsetemu septembru, s katerim hoče Kvirinal proslaviti slovesni dan, ko je bil Rim povzdignjen za glavno mesto Italije.

Pierre je mislil, da ima dovolj časa, če pride ob enajstih, ker je bilo določeno, da se prične slovesnost ob dvanajstih. Obhajati se je imela v Sala dei Beatificazione, v veliki, lepi dvorani, ki je nad partikom sv. Petra in je od leta 1890. izpremenjena v kapelo. Eno okno gleda na srednjo loggijo, odkoder je novoizvoljeni papež nekdaj blagoslavljal ljudstvo, Rim in svet. Dvoje drugih dvoran, Sala regia in Sala ducale, sta pred njo. Ko je hotel Pierre priti v samo Sala dei Beatificazione, do česar ga je opravičeval zeleni listek, so bile vse tri dvorane že tako polne gosto natlačene množice, da si je z največjo težavo napravil pot. Celo uro so se ljudje že na tak način dušili, in groznica, razburjenost tukaj stlačenih tri ali štiritisoč ljudi je še vedno naraščala. Končno je dospel do vrat tretje dvorane, ali tukaj mu je pošel pogum ob pogledu na to silno množico glav, pa ni niti poizkusil iti dalje.

Sala dei Beatificazione, ki jo je premeril z očmi, ko se je postavil na prste, je bila bogato opremljena, pozlačena in poslikana, ter je imela visok, pravilen strop. Nasproti vhodu, na navadnem prostoru oltarja, je bil na nizkem odru papežev prestol, velik, rdeč stol iz žameta, in zlati nasloni za hrbet in roke so se bleščali; zadaj so padale zavese neba iz rdečega žameta kakor velike razprostrte peruti iz škrlata do tal. Kar pa ga je najbolj zanimalo, kar ga je grabilo, je bila množica — ta množica polna nebrzdane strasti, kakršne še nikoli ni videl. Slišal je glasno utripanje src; oči so se oboževaje upirale v prazni prestol! Oslepljeval jih je, opajal je pobožne duše do omedlevice, kakor zlata monstranca, v kateri se poniža sam Bog. Videti je bilo delavce v prazničnih oblekah z jasnimi otroškimi pogiledi in vzhičenimi, krepkimi obrazi meščanske dame v predpisani črni toaleti, vse blede od svete groze in prenapetega pričakovanja, gospode v fraku, z belo ovratnico, bleščeče, ponosne v prepričanju, da rešujejo cerkev in narode. Zlasti ena skupina, kakor butara iz črnih frakov, se je opazovala pred prestolom; to so bili člani mednarodnega odbora, na čelu pa jim je triumfiral baron de Fouras. Bil je približno petdesetleten, zelo velik, zelo debel, svetloplav mož; brez miru je hodil semintja, ter ukazoval kakor general pred odločilno bitko. Tupatam se je zasvetil sredi sive in nevtralne množine oblek višnjevi svilnati talar škofa, ker je hotel vsak pastir ostati pri svoji čredi. Bradate ali gladko obrite glave redovnikov, predstojnikov v rjavih, črnih in belih opravah so se vspenjale nad vse druge glave. Na desni in na levi so vihrale zastave, ki so jih prinesla društva in zadruge papežu v dar. In to morje se je dvigalo in dvigalo, njegovo bučanje je naraščalo, potni obrazi, plamteče oči, osušena usta so dihala silno nepotrpežljivo ljubezen, tak težak duh je puhtel od tega stlačenega ljudstva, da se je zrak takorekoč zgostil in stemnil.

Vlada želi res od srca, da bi se stavka končala, in to ni čudno, zakaj v desetih dneh, odkar je izbruhnila, so posledice že velikanske. Direktno prizadeta je vlada na raznih točkah. Za mornarico je pomnjkanje premoga usodepolno; prva divizija domače eskadre bi bila imela dne 14. t. m. odpluti, pa ne zapusti domačih voda, ker mora varčiti s premogom; parobrodne družbe, ki opravljajo poštno službo z Indijo, odklanjajo odgovornost za vozni red, ker morajo varčiti s premogom. V ladjedelnicah zaostaja delo, ker primanjkuje premoga.

V privatni industriji so posledice stavke še bolj občutljive in mnoga podjetja so popolnoma presenečena, ker se kažejo učinki stavke še vse drugače nego se je pričakovalo. Vsi obrati, ki so v prvi vrsti neposredno odvisni od premoga, so se bali stavke in zadnje čase pred izbruhom je vse hitelo z nabavo premoga. Množine te dragocene snovi, ki so bile na razpolago za nakup, so bile seveda omejene in niso niti izdaleč zadostovale potrebam. V resnici je moralo mnogo obratov takoj prve dni ustaviti delo. Ali pojavilo se je še nekaj druzega; prve družbe, ki so začele varčevati, so bile železniške. Izostal je transport surovin in polfabrikatov, in to je povzročilo neprostovoljno praznovanje v neštetih podjetjih tekstilne in kovinske stroke.

V železarski industriji se pozna premogarska stavka tako, kakor da stavkajo delavci v plavžih. Tako je padla produkcija železa. To je naravno, zakaj v tej industriji se ne pride brez premoga nikamor. Predvsem v plavžih. Ko se je stavka pričela, je bila plavžem izrečena sodba bila bi vratolomna predrznost kuriti v plavžih dalje, ne da bi se vedelo, odkod jutri dobiti premoga. Ali da se zaduši plavž, je treba velikih množin koksa — po dvesto do tristo ton. Večino plavžev po deželi je že zadela ta usoda in da se je to doseglo, je bilo treba silne kvantitete premoga porabiti za koks. Le v Middlesborough n. pr. se je porabilo več kakor dvajset tisoč ton koksa. Tukaj, kjer se normalno izdeluje po deset tisoč ton sirovega železa na dan, je padla produkcija na osemsto ton. Brez sirovega železa pa mora praznovati nepregledna vrsta kovinarskih podjetij, posebno občutno je to v jeklarski industriji.

Nihče ne more danes še oceniti škode, ki jo je povzročila trma premogovniških kapitalistov. Kadar se napravi bilanca, bomo slišali neverje tne številke. Zato je tudi razumljivo, da se od vseh strani množe glasovi, ki zahtevajo konec stavke. Izkazalo se je, da zmerjanje in preklinjanje ne učinkuje na delavce; tudi z vojaštvom se ne more v tem boju nič napraviti, izstradati ni mogoče stavkujočih, ker so z organizacijo premočno podprti. Zato je časopisje na svojih orgljah odprlo druge registre. Nekateri veliki listi so že začeli prigovarjati podjetnikom, naj se ozirajo na splošni položaj v deželi, in celo patriotične fraze se že pojavljajo v teh apelih. Ali če pride do konference in če se tam dosež sporazum, bo sprava le posledica kapitalističnega spoznanja, da je potok profitov tem manjši, čim dalje traja stavka. Če bo to kapitalistom že dovolj jasno, se boj konča, drugače se nadaljuje, zakaj delavci nimajo povoda, da bi odnehali.

Parlament in žena.

Po dolgem odmoru se je 5. t. m. zopet sestal avstrijski parlamnt, da svoje prekinjeno delo zopet nadaljuje. Skoraj eno leto je, kar je bil izvoljen sedanji parlament, in vendar se še zmerom nič ne stori, da bi se olajšale velike skrbi ljudstva, da bi se izpolnile vsaj najvažnejše želje delavskih mas. Zmerom doživljamo zopet ministerske krize, zmerom novi možje stopajo na oder političnega vrvenja, toda stara avstrijska revščina ostaja ena in ista.

Še vedno nova zbornica ni bila v stanu, da bi prerešetala razne že izgotovljene zakone, ki jih je bila že prejšnja zbornica dovršila v svojih odsekih. Veliko delo socialnega zavarovanja se nahaja še zmerom v skromnih početkih in samo z največjo težavo gre stvar naprej. Glasni klici ljudstva, se ponavljajoči opomini socialno demokratične frakcije in delavskega časopisja, vse to izzveneva brez odmeva; niti vlada, niti meščanske stranke se ne morejo odločiti, da bi to veliko delo energično pospešile. Celi tedni pretekajo, preden se permanentni odsek skliče na kako sejo in vsako zavlačenje je meščanskim strankam dobrodošlo, samo da ne bi bilo treba dati ljudstvu, kar je ljudskega, Isto je z vsemi draginjskimi predlogi socialne demokracije; samo nekateri so se prerešetali v raznih odsekih in pododsekih, toda njih uspeh je prav neznaten. Saj se do danes niti prepoved o uvozu saharina ni še razveljavila. Dolge počitnice, ki so trajale sedaj več kot dva meseca, so brez koristi potraten čas, kajti deželni zbori, s katerimi se drugače ta brezpotrebna potrata časa zagovarja, sploh niso dosti opravili. Lahko se reče, da je parlament čisto po nepotrebnem zapravil cele tedne dragocenega časa.

Ako upoštevamo vse te klaverne razmere, potem se ne smemo čuditi, ako še zmerom ni na vrsti društveni zakon, katerega izprememba je bila izgotovljena že v starem parlamentu. Še vedno obstoja danes zloglasni § 30. društvenega zakona, ki ženskam prepoveduje, da bi pripadale političnim društvom. V času, ko ruska duma razpravlja o aktivni in pasivni ženski volilni pravici, so postavljene avstrijske žene še vedno na nivo navadnih idiotov in nezrelih otrok. Na Norveškem, na Finskem imajo ženske ne samo aktivno, temveč tudi pasivno volilno pravico, na Angleškem se ministri prav resno pečajo z mislijo, da se uvede ženska volilna pravica in tudi pri nas v Avstriji se bližamo brezdvomno trenutku, ko bo ženska volilna pravica prav krepko potrkala na vrata zakonodajnih zastopov in drugih korporacij. Toda kako naj se avstrijske žene pripravljajo na ta resni trenutek, ko jim je najboljša politična šola: politična organizacija po zastarelih zakonih prepovedana. Šele kadar se odpravijo te zapreke, bo rodila agitacija med ženstvom resne uspehe.

Že iz tega vzroka moramo zopet in zopet zahtevati, da se tudi v nazadnjaški Avstriji prizna ženi enkrat pravica do političnega združevanja. To je prvi korak do politične enakopravnosti ženskega spola, ki je v interesu vsega delavskega ljudstva. Zato mora delavstvo neprestano ponavljati svojo staro zahtevo, da s zloglasni § 30. društvenega zakona enkrat za vselej odpravi.

NOVICE.

* **Špijonaža v zraku.** Bavarsko ministrstvo notranjih zadev je na obmejna županstva in orožniške postaje vsled zmirom večjega prometa z zrakoplovi izdalo naredbo, da se imajo zrakoplovci v slučaju, da preletijo kake trdnjave ali pa se dotaknejo njih rajona v krogu 10 kilometrov, pri izkrcanju smatrati za ljudi, ki so osumljene špijonaže, da se ima konštatirati, če nimajo nakakih sumljivih beležk in risb.

* **Splošna dijaška stavka na Hrvaškem.** V torek so vsi dijaki zagrebških srednjih šol stopiliv stavko. Ob 8. zjutraj so prišli vsi v šolo, koj na to pa so demonstrativno zapustili razrede ter jli na ulico. Dijakom so se pridružile tudi gojenke liceja. Stavkujoči so se zbrali v Ilici, odkoder so se v sprevodu napotili z zastavami na kolodvor. V sprevodu je bilo 5000 do 6000 dijakov. Pri kolodvoru so imeli dijaki kratko posvetvanje, nakar so se zopet vrnili mesto. Po mestu so prepevali hrvaške narodne pesmi. Na vseučiliškem trgu so priredili shod; na shodu so sprejeli protivladne resolucije. Zvečer ob 6. uri so se dijaki zopet zbrali na Vseučiliškem trgu, odkoder so se v sprevodu napotili na Jelačičev trg, kjer so demonstrirali proti nasilnemu režimu. Zvečer so se pridružili stavkujočim tudi slušatelji trgovskih tečajev. Po demonstracijskem obhodu so imeli pooblaščenci dijaštva zopet sestanek, na katerem so sklenili, da bo dijaštvo vstrajalo tako dolgo v stavki, dokler oblast ne izpolni vse v resolucijah izražene želje. Dosedaj stavkajo dijaki in dijakinje na vseh srednjih šolah v Zagrebu, Osjeku, Požegi. Zemunu in Vinkovcih, najbrž pa stopijo v stavko š dijaki vseh ostalih srednjih šol. Mestni občinski svet je sklenil, da bo posredoval med vlado in dijaki. Dijaštvo je izbralo za svojega posredovalca vseučiliškega profesorja dr. Gjura Šurmina.

* **Poroka Karine Michaelis.** Iz New-Yorka poročajo, da se je poročila znamenita danska pesnica Karina Michaelis s poslaniškim atašejem Charles Emil Stangellandom. Pesnica je bivala kratko časa tam pri svoji sestri baronesi Zoost Dahlerup. Sedaj se vrne zopet v Evropo.

* **Skrita sufragetka.** Od oblasti z veliko vnemo zasledovana Christabel Pankhurstova, tajnica zveze borilk za ženske pravice, ki je izza zadnjih londonskih izgredov izginila kakor bi se bila udrla v zemljo, je izdala v svojem nepoznanem skrovišču manifest, ki naj opraviči pobijanje šip s starim izgovorom, da namen posvečuje sredstva. Sicer pa se londonska policija vede, kakor bi ji nič ne bilo do Pankhurstove in kakor da bi bila že opustila zasledovanje — ali resno ali samo navidezno. Kakor znano so bili priredili londonski študentje protidemonstracije proti sufragetkam in so jim vrnili njih junaštvo; šli so in razbili šipe glavnega društvenega lokala sufragetk. Te dni pa je bil prilepljen na notranji strani napol razbite šipe kos papirja in na njem je bilo napisano: »Če dame razbijejo šipe, ostanejo in se pokore v interesu vse stvari. Možje in dečki pa zbeže.« Na zunanjo stran šipe pa je prilepil hudomušnež papir in na papirju so bile besede : »In zakaj se skriva Christabel Pankhurstova?«

* **Umor angleške igralke.** V Londonu je bila neka mlada, krasna igralka, pod prav tajinstvenimi okoliščinami v svojem stanovanju umorjena. V zvezi s tem činom pa je bil v Parizu aretiran mož, ki se imenuje Maurice de Portalis, pa je najbrž njegovo pravo ime Moric Alabaster. Mlada igralka se je imenovala Dolly Balsden. Pred par dnevi je zapustila izredno lepo dekle svoje stanovanje in je pustila med vrati listek, v katerem so bile zapisane besede: »Ob pol 9. zvečer sem zopet nazaj.« Zdi se, da se je Dolly Balsden nato vrnila domu v družbi nekega gospoda, ki je večkrat z njo občeval. Sosedi so slišali ponoči najprej glasno petje potem divje zmerjanje, nazdnje pa grgrajoče vpitje. Mož, ki je ž njim prišla domu, je najbrž oni Maurice de Portalis, recte Alabaster, ki je bil sedaj v Parizu prijet. Izdajal se je za ruskega grofa, ki da ga sili politični zločin, da živi pod drugim imenom. Mož je kakih 30 let star in velike postave. — Ker v četertek mlado dekle še zmirom ni zaprstilo svojega stanovanja, so vlomili vrata in našli mrtvo z razrušenimi lasmi. Bila je zadavljena.

* **Nezgoda nemških vojaških aviatikov.** Kakor poročajo iz Berlina, sta pri nekem poletu ponesrečila vojaška aviatika poročnik Evgwer in poročnik Solmitz. Ko se je airoplan nahajal ravno nad Zehlerdorfom, je naenkrat odpovedal stroj, na kar je airoplan padel direktno k tlom. Airoplan je popolnoma strt, poročnik Solmitz težko ranjen, dočim je poročnik Evgwer dobil samo lažje poškodbe.

* **Atentat na borzi.** Na borzi v Bostovu (Severna Amerika) je znani borzni špekulant Lewinski, ki je pred kratkim vsled zgrešenih borznih špekulacij zapravil skoraj celo svoje premoženje in se je od tega časa nahajal v stanju skrajne nervoznosti, napadel posredovalca Spentertilla od firme S. Richardson & Hill, ter mu pripisoval krivdo na svojih izgubah, ter ga je hotel z nožem umoriti. Samo s težavo se je posrečilo nekemu stražniku rešiti Hilla iz rok napadalca. Hill je težko ranjen Levinskega pa so odvedli v sanatorij za umobolne.

Tajna naredba proti antimilitaristom.

Bila je že davno javna tajnost, da je francosko ministrstvo notranjih zadev vodilo listo antimilitaristov. Neka razprava, ki se je vršila koncem novembra v Charlevillu, je to direktno dokazala. V aktih se je namreč našla policijska beležka ki pravi, da je obtoženi zabeležen »v zvezku B ministrstva«. Državni pravdnik ni takrat na vprašanje zagovornikov hotel dati nikakšnega jasnega odgovora in tudi tozadevne poizvedbe pri justičnem ministrstvu so ostale brezuspešne. Zadnja številka lista »Guerre Sociale« objavlja tajno naredbo vojnega ministrstva, ki je podpisana od načelnika generalnega štaba generala Joffreja. Ta naredba prinaša precejšnjo jasnost tajnem rovarjenju proti francoskim antimilitaristom. Naredba je datirana s 24. januarjem t. l. in je naslovljena na korne komandante ter se glasi:

Izvedel sem, da je v gotovih departementih prefekturna uprava pri svoji nalogi, da kot anarhiste ali antimilitariste zvane delavce ali uradnike vojaških zavodov zabeležuje v zvezku B, naletela na odpor lokalnih vojaških oblasti. Te oblasti so bile mnenja, da bi moral vsak delavec oziroma nastavljenec, ki zapade tej zabeležbi, biti nujno odpuščen iz službe, taka odredba pa bi lahko izzvala stavke. Do sedaj ni nobenega odloka, ki bi predpisaval, da bi se morali v zvezku B zabeleženi delavci odpuščati iz službe. Taka odločitev se ni še nikoli izvršila iz ozirov na sitnosti, ki bi iz takega koraka lahko nastale. Ministrski odlok od 30. maja je samo priporočal, da se treba pred nastavljanjem civilistov v vojaških uradih oskrbeti z vsemi potrebnimi garancijami, osobito pa paziti na to, če niso dotični kandidati zabeleženi v zvezku B. Ta predpis se je vsled ministrske depeše z dne 18. marca raztegnil na paznike genijskih delavcev. Očividno bi bilo želeti, da bi s ta predpis upošteval na splošno pred vsakim nastavljenjem civilnih uradnikov in delavcev. Vsekakor pa bo težko izpolnjevati te predpise, ne da bi se obračala pozornost na določbe, ki morajo ostati tajne.

Temu bi se dalo nekoliko v okom priti na ta način, da bi se v zvezku B zabeleženi delavci diskretno nadzirali. Toda odpuščati se smejo taki delavci iz vaših zavodov samo takrat, če se za odpusty lahko najde kak drug primeren vzrok.

Blagovolite torej pozvati šefe vojaških zavodov vašega okraja, da naj zapovedo, da se to diskretno in skrbno nadziranje takoj upelje in se v zvezku B zabeleženi delavci ali uradniki ne pripuščajo na mesta, kjer bi mogli škodovati.«

General Joffr je znan klerikalec in v resnici veje iz te tajne naredbe skozinskoz jezuitski duh. Tisti ki so — seveda brez njegove vednosti — zabeleženi v zvezku B nimajo na ta način v ministrstvu samo »črne pike«, ki jih ovira v njihovem avanziranju, temveč so izpostavljeni vsak čas nevarnosti, da jih njihovi predpostavljeni lepega dne postavijo na cesto. Primeren vzrok in povod za to se že najde. Kakor se vidi, so nečedne oficirske praktike iz časov Dreyfusovega procesa še zmerom v polnem cvetu, izpremenila se je samo radikalna demokracija, ki danes tem zahrbnim intrigam daje svoj blagoslov. Sodrug Voilin je o tej zadevi gospodu Millerandu sicer že napovedal interpelacijo. Millerand se je kazal prav začudenega, ko mu je sodrug Voilin predložil dotični dokument. Vsekakor mu ne bo lahko, zagovarjati to tajno okrožnico. Saj je še pred par dnevi v imenu morale sam nastopil proti tajnemu poročanju prefektov o antirepublikanskih pojavih med častniki in je ta običaj tudi izrecno odpravil.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Razmere na Hrvaškem,** kjer se je izza padca bana Khuena ljudstvo začelo zavedati svojih pravic in svoje moči, so postale zadnji čas po imenovanju Slavka Cuvaja za bana, neustavne v pravem pomenu besede. Ogrska vlada, ki smatra Hrvaško za kolonijo, deluje na vse kriplje na to, da bi upognila hrvaško-srbski narod pod svojo voljo, pa pošilja v Zagreb svoje zastopnike, ki nimajo kot bani druge naloge kakor preprečiti vsak samostojni razvoj in vsako demokratiziranje političnih institucij. Na vse načine so bani od Rakodczaya do Tomašića poizkušali doseči ta cilj po nalogu ogrskih ministrskih predsednikov; razpuščali so sabor, vladali so cela leta brez parlamenta, a vsake nove volitve so pribavile opoziciji večino v deželnem parlamentu in vsaka protiljudska vlada je morala likvidirati. Tudi Tomašić, ki je prišel z lisjaško metodo, laskajoč se opoziciji, je moral nazadnje po volitvah, pri katerih je iskal svojo stranko, demisionirati. Na njegovo mesto je prišel Cuvaj, ki je takoj vpeljal pravo strahovlado. Razpust sabora, ko se še ni niti zbral, je bilo njegovo prvo delo, potem so prihajale brutalne konfiskacije, nasilne prepovedi in razpusti shodov, sodnijske persekucije, neustavno vladanje, polno besnih progonov in nezakonitosti. Ta strahovlada, ki

---

ETBIN KRISTAN:

Klub „Resignacija“.

(Dalje.)

Ljudevit (dvaintrideset do štiriintridesetleten vitek, živahen mož. Rujavi lasje so nekoliko kodrasti. Obrit je, in geste kažejo igralca, ali ne komedianta. Tudi po obleki, ki je čedna, ali ne modna, je naslutiti umetnika): Pardon gospoda. Ali sem prišel prav — v klub »Resignacija?

Fani (skrajno neslišno, nenadno): Moj Bog!

Roza (hitro Župku): To je on.

Otožnik (skoraj sočasno): Čisto prav ste prišli gospod. (Od zunaj in iz stranskih lokalov prihajajo gostje, člani kluba.)

Ljudevit: Tako? Danes sem imel čas spoznati damo, članico Vašega kluba, s katero sva se prav zabavno prepirala. Dejala mi je, da se mi odpro vrata Vašega kluba, če se skličem na njeno ime.

Roza: Jaz sem Vas povabila.

Ljudevit: Da, spoznavam Vas. Vi ste ona dama. Če mi torej ne pokažete meni nič tebi nič vrat —

Otožnik: Pozdravljam Vas v našem klubu, ne da bi vpraševal za Vaš rojstni list in za izpričevala.

Ljudevit: To je plemenito. Rojen sem pač; to bi se dalo morda tudi brez lista dokazati. Z izpričevali bi bil morda večji križ.

Otožnik: Tudi za take reči ne vprašujemo. Tukaj služimo ideji, in kakor veste, so vse velike ideje tolerantne.

Ljudevit: Ne, cenjeni gospod, tega ne vem. ker vem slučajno ravno nasprotno.

Otožnik: Kako to?.. Ali — izvolite sesti!

Ljudevit: Hvala. (Sede.)

Otožnik: Kako ste rekli? Velike ideje da niso tolerantne? (Sede. Tudi ostali posedajo, Fani poleg Župka v ozadju, tako da je Ljudevit ne opazi.)

Ljudevit: Tako sem dejal.

Roza: Torej kar razvežite jezik, pa nam razložite, kako to mislite.

Ljudevit: Zelo enostavno. Vse se bojuje za obstanje, torej za zmago. Tudi ideje.

Otožnik: Zdi se mi, da pripisujete temu boju velik pomen.

Ljudevit: Mislim da.

Otožnik: Boju za življenje.

Ljudevit: Boju za življenje! Kje pa je živo bitje, seveda popolnoma živo, torej tudi zdravo, ki se ne bi hotelo z vsemi silami bojevati za življenje?

Župek: Kje? V tem klubu, kjer se odrekajo.

Megličar: A, gospod, nemara hočete reči, da nismo popolnoma živi, da smo bolniki?

Ljudevit: Klanjam se Vaši bistroumnosti.

Roza: Po kakšni pravici morete tako soditi?

Ljudevit: Dovolite, da vprašam? Ali mislite, da ste zdravi, gospodična?

Roza: Vidim, da hodite radi po bližnjicah.

Ljudevit: Da, tako hodim rad. Saj morda v gotovih razmerah ni prav pametno; koža se me drži trdneje kakor vsaka suknja.

Megličar: To je zanimivo. Ali Vaša beseda je bila, da nismo zdravi.

Ljudevit: To sem si dovolil reči.

Megličar: Ali smatrate na primer mene za bolnega?

Ljudevit: Na prvi pogled.

Megličar: A!... Odpustite, zdi se mi, da to ni galantno, zakaj s tem, da me imenujete bolnega, hočete pravzaprav reči nekaj drugega.

Ljudevit: Bognedaj! Bolezni so pač različne.

Roza: O sebi pa mislite, da ste zdravi?

Ljudevit: Nedvomno.

Otožnik: In živeti hočete?

Ljudevit: Da, živeti!

Otožnik: Pa če bi se prepričali, da ste tudi sami bolni?

Ljudevit: Tedaj bi gledal, da okrevam.

Otožnik: Dragi gospod, ali ne veste nič o neozdravljivih boleznih? O bolezni volje, o bolni moči? Ali Vam je kaj znano o življenju, ki ni življenje? O plevelu na njivi življenja?

Ljudevit: Gospoda, če so to vse Vaše iznajdbe, ali Vaša odkritja, tedaj Vaša filozofija gotovo ni originalna. Čudno pa se mi zdi le to: Zelo mladi ljudje, ki mislijo, da je vse v življenju teorija in ki še niso imeli časa, da bi se bili poučili, kolko neumnega n kako malo pametnega se je že zmodrovalo o teh rečeh, davno preden so prišli na svet, radi precenjujejo take zgradbe iz megle in spomenike iz mehurjev. Ali med Vami vidim zrele obraze, zdrava telesa, lepa lica, bistre oči — zakaj nočete biti, kar ste?

Roza: Dovolite: Kaj pa mislite, da hočemo biti?

Ljudevit: Nezreli otroci, ali pa preživeli starci.

Roza: Kaj pa hočete biti Vi?

Ljudevit: Živ človek.

Megličar: Vprašal bi Vas le to: Ali mislite, da je v Vaši duši popolnost?

Ljudevit: Dragi gospod, saj nisem dejal, da sem bog.

Megličar: To je hvalevredna skromnost.

Ljudevit: To ni skromnost. Kaj naj bi počel v teh zemeljskih nižavah, če bibil Perun ali Wotan?

Otožnik: Razumem, kaj mislite. Pravico si lastite, da smete živeti tak kakršen ste.

Miloslava: Dvonožec.

Otožnik: Z vsemi slabostmi — zakaj nemara tudi priznate, da imate tudi slabosti.

Ljudevit: Z vsemi slabostmi.

Roza: Da se bahate z njimi.

Ljudevit: Le da imam tudi sam s seboj kaj opraviti.

Megličar: Pozabili ste menda, da je na svetu še kaj višjega kakor človekov ubogi Jaz.

Ljudevit: Nisem pozabil. Ali brez mojega ubogega »Jaz« ni nič visokega in nič nizkega.

Otožnik: No, vidite, mi sodimo nekoliko drugače. Treba je vedeti, koliko je vreden ta »Jaz«, koliko drugi »Jaz«, koliko tretji. In po našem mnenju se mora slabejši umakniti boljšemu, močnejšemu.

Ljudevit: Prostovoljno, kajneda?

Otožnik: Seveda, prostovoljno. Kako pa drugače.

Ljudevit: Ej, to se pravi, da naj ovce izginejo, ker so slabejše od volkov, golobi naj zapuste svet, ker so ujede močnejše od njih; ali ovce, golobi, krapi in vse živalice, ki niso najmočnejše, so pametnejše od Vašega kluba in še niso nikoli pomislile na to, da bi se odrekle.

Megličar: Vse kar govori ima edini namen osmešiti naš klub. To je predrzno, žaljivo, moj ljubi gospod.

Ljudevit: Ne razumem. Odrekate se, pa ste tako občutljivi?

Megličar: Ah, to je sofistika.

Ljudevit: Pa če bi bil. Čim je nimate Vi, sem jaz močnejši in po Vaši teoriji bi se mi morali umakniti.

Miloslava: Zasukanost!

Megličar: Umakniti, da, onim, ki smo jih spoznali, da so boljši. Tedaj je resignacija velika in krasna.

je izzvala po vsej deželi najenergičnejši odpor, se je etablirala tako blizu nas, da je tudi nam treba izreči besedo o položaju na Hrvaškem. Zaraditega bo v pondeljek, 18. t. m. ob pol 8. zvečer v »Mestnem domu« ljudski shod, na katerem se ima ne glede na domača strankarska nasprotja označiti slovensko stališče napram razmeram na Hrvaškem. Shoda ne sklicuje nobena posamezna stranka, pa tudi govori ne bodo omejeni na to ali ono stranko. Kakor so v Zagrebu na shodu, ki ga je sklicala hrvaška socialna demokracija, manifestirale vse stranke, ki ne soglašajo s Cuvajevo strahovlado, tako se ima tudi v Ljubljani izraziti na čim dostojnejši način protest proti nasilstvu, proti nezakonitosti, proti zatiranju pravic v deželi, ki nam je preblizu, da bi mogli molče prezirati, kar se tam godi.

— **»Vzajemnost« za šentjakobski okraj** je imela v pondeljek zvečer svoj prvi redni letni občni zbor, na katerem je poročal njen predsednik sodr. J. Kocmur. Občni zbor je sklenil več važnih stvari in izvolil dva delegata za zvezni zbor. V odbor so bili izvoljeni: Ivan Kocmur, predsednik; Fran Bartl, namestnik; Josip Berdajs, zapisnikar; Ivan Hrovat, namestnik; Ivan Volbenk, tajnik; v nadzorstvo: Rednak Ivan, Slamnjak Ludovik, King Alojzij, Nekovar Franc in Potočnik Oton.

— **Šolsko-poljanski okraj** je v nedeljo dobil svojo podružnico »Vzajemnosti«, kar je veselo znamenje, da so se tudi sodrugi tega okraja začeli zanimati za delavsko organizacijo. Ustanovni občni zbor se je vršil v gostilni pri »Zlati ribi« in je bil nad vse pričakovanje dobro obiskan. Shod je otvoril in vodil zastopnik centrale sodr. Lehpamer, ki je v širokih potezah očrtal pomen te izobraževalne organiz., ki bo v agitacijskem pogledu v doslej skoro popolnoma zanemarjenem poljanskem okraju imela dovolj dela, ako se bo hotela meriti z drugimi okraji: V odbor so bili izvoljeni: Vičič, Anton, predsednik; Novšak Ivan, namestnik; Brozovič Anton, tajnik; Michler, namestnik; Babšek Franc, blagajnik; v nadzorstvo: Iličič, Ropič, Bizjak, Drenovec, Sivc in Podlipec. Pri raznoterostih se je razvila živahna debata in se je sklenlo, da se vrše vsako prvo oz. drugo nedeljo v mesecu sestanki članov. Za delegata na zvezni zbor sta bila izvoljena sodruga Vičič in Brozovič. Vsi sodrugi v poljanskem okraju, ki imajo voljo za delo, so povabljeni, da se vpišejo v podružnico in agitirajo zanjo. Kako se bodo pobirali prispevki in kje bo sedež društva, bo vsem članom pravočasno naznanjeno.

— **»Vzajemnost« v Tržiču na Gorenjskem.** V nedeljo popoldan je bil pri nas v salonu gostilne pri Pelerju ustanovni občni zbor tržiške podružnice kranjske »Vzajemnosti«, kateremu sta predsedovala sodruga Režek in Bukovnik. O pomenu nove organizacije je poročal sodr. Kocmur iz Ljubljane. Pristopilo je takoj več članov in je upati, da se bo v kratkem njih število še pomnožilo. V odbor so bili izvoljeni naslednji sodrugi: Hafner Lovro, načelnik; Bukovnik Jožef, namestnik; Režek Franc tajnik; Miklič Ivan, namestnik; Dolničar Jakob, blagajnik; v nadzorstvo: Jazbec, Luka, preds.; Stegnar Rok inBedina Ivan za namestnika; Primožič Simon in Oblak Jernej. Za delegata za zvezni zbor sta bila izvoljena sodruga Hafner in Bukovnik. Način plačevanja prispevkov se določi na seji. Vsem sodrugom v Tržiču prav toplo priporočamo, da postanejo člani »Vzajemnosti«.

— **Občno konsumno društvo v Idriji** je v nedeljo 10. t. m. imelo svoj redni občni zbor ki ga je v imenu nadzorstva vodil sodr. Ant. Kristan. O računih društva je poročal preglednik s. Seljak. Društvo ima 688 članov, ki so v l. 1911. kupili za 267.305 K 94 v blaga. Denarnega prometa je imelo društvo 644.087 K 18 v. Čistega dobička izkazuje 7695 K 83 v. V imenu načelstva je razjasnjeval delovanje ravnatelj sodr. J. Stravs, ki je povdarjal, da je letos malo čistega dobička iz sledečih vzrokov: 1. vsled draginje so se prodajalne cene kalkulirale prav nizko, 2. marsikdo je dobil blago na up, ki bi se mu v normalnih razmerah ne dal, 3. zavarovalnica zasebnih uradnikov je spravila večjo svoto, ki se je zaenkrat morala odpisati, dasi zadeva še ni rešena. Po daljši debati je prebral sodr. Anton Kristan poročilo o izvršeni reviziji ter podal v imenu nadzorstva poročilo o delovanju nadzorstva. — Čisti dobiček se je razdelil takole: 3% dividenda za blago izkupljeno v prodajalnah, 2% za blago, kupljeno pri zadružnemu mesarju, 10% skupne svote v rezervni zaklad. — Na interpelacije članov je odgovarjal ravnatelj J. Stravs. Vsled intrige nekega odpuščenega uslužbenca je bila razprava mestoma zelo burna. — Pri volitvah je bil izžrebani član načelstva sodr. Stravs soglasno zopet izvoljen, istotako izstopivši nadzorniki (s. Jereb, A. Kristan, Gantar). Končno je predsednik zbora s. A. Kristan bodril navzoče na delo. Kazal jim je na težkoče, ki jih imajo konzumna društva povsod in tudi v Idriji. Trgovci konkurirajo, izrabljajo vajence, ki brezplačno robotajo, — imajo takorekoč neomejeno delavno dobo — delujejo z vsemi metodami, ki so jim le pri rokah — vse to, da obdrže stare odjemalce ter morebiti še koga iz konzuma pridobe. Konzumno društvo pa ne sme biti organizacija trenotka, ampak mora gledati v bodočnost. Vodstvo ne sme nikdar stati pod vplivom blazne konkurence! Zdravo, dobro, pošteno blago za primerne cene! Konzumno društvo je last članov, ki ne smejo nikdar računati le s trenotnim uspehom in ki se ne smejo nikdar udajati agitaciji nasprotnikov, ki hrepene edino za tem, kako bi društvu škodovali. — Z apelom na krepko in vztrajno delo bodočnosti je zaključil s. Kristan tri ure trajajoče zborovanje.

— **Jesenice.** V nedeljo je bil na Sori občni zbor krajevne skupine »Prijateljev prirode« ob lepi navzočnosti članov .V odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Simon Acgus, predsednik; Viktor Winkellofer, namestnik; Alojzij Hoctwiger, blagajnik; Fr. Romsner, namestnik; Anton Porebsky, tajnik; Martin Huber, namestnik: Josip Parak, Andrej Pastirk, kontrolorja; odborniki: Franc Verhoušek, Fr. Kilcerer, Josef Perko, Andrej Hermann. Na vsa stranska vprašanja glede izletov za bodoče leto bomo obveščali člane in prijatelje v »Zarji« in v »Arbeiterwille«. Društveni znaki se dobivajo pri sodr. Hartwigerju na Savi in pri sodr. Pacaku, kontrolorju v Lescah.

— **Jeseniški plavži in angleška stavka.** Angleška stavka premogarjev se pozna tudi na Jesenicah. Kranjskt industrijska družba je pretečeni petek brzojavnim potom napravila sklep za več sto vagonov premoga pri trboveljski premogovni družbi. Dosedaj je Kranjska indust. družba dobila vsak teden 2 ladji angleškega premoga, kateri edini se porablja s povoljnim vspehom pri plavžih.

— **Umrli** so v Ljubljani: Jera Velkovrh, zasenica, 86 let. — Andrej Pogančik, tovarniški delavec v pokoju, 76 let. — Ivana Ogrin, babica, 57 let.

— **Arertiran subagent.** Predvčerajšnjem je na južnem klodvoru policija prijela l. 1878. v Koženici na Hrvaškem rojenega Milana Kraljiča, kateri je preskrbel desetim osebam potne listine na tuja imena ter jih hotel na lastno pest spraviti v Ameriko. Kraljiča so izročili deželnemu sodišču.

— **Tatvina v vlaku.** Včeraj ponoči je bila tesaču Matiji Bajtu ukradena med Jesenicami in Ljubljano vreča obleke. Oškodovanec sumi, da mu je obleko med spanjem nekdo ukradel ali pa iz zlobnosti vrgel skozi okno.

— **Poneverba.** Dne 9. t. m. si je pri izposojevalki koles ge. Ani Gorčevi neznan človek za dve uri izposodil že obrabljeno »Dürkopp«-kolo, katerega še dosedaj ni pripeljal nazaj. Nepoštenjak bode gotovo skušal kolo kje prodati, na kar se občinstvo opozarja.

Mezdno gibanje med slovenskimi rudarji.

V Zagorju, v Trbovljah, na Hrastniku in na Ojstrem se je začelo med premogarji mezdno gibanje. Delavne in plačilne razmere po omenjenih premogovnikih so take, da bi rudarji niti ob normalnih razmerah ne mogli zdelovati s svojimi nizkimi plačami, kaj pa šele ob današnji draginji.

Umevno je torej samo po sebi, da so si ob izbruhu velikanskega boja svojih tovarišev na Angleškem in ob pojavu rudarskega gibanja po vsem svetu tudi zagorski, trboveljski hrastniški in ojsterski rudarji živejše predočili neznosnost svojega suženjskega položaja. Lastnica vseh teh rudnikov je znana Trboveljska premogokopna družba, ki pobaše leto za letom v svojo globoko malho mastne dobičke, nagrmadene z izkoriščanjem svojih mezdnih sužnjev. Ta Trboveljska premogokopna družba je pred dnevi samolastno odklonila povišanje pokojnine penzioniranim rudarjem v Trbovljah, na Hrastniku in Ojstrem — češ da bi družba ne mogla prenesti »ogromnih« bremen vsled povišanja. Kako iz trte izvit je ta izgovor, je razvidno že iz tega, da so bili rudarji sami pripravljeni prevzeti polovico teh »ogromnih« bremen. Ta slučaj osvetljuje izkoriščevalnost Trboveljske premogokopne družbe in nje trdosrčnost do delavstva tako jasno, da nam ni treba izgubljati o tem nobene besede več in da niti ne maramo naštevati še posamičnih slučajev o nenasitnosti in brezmerni dobičkaželjnosti gospodov iz te kapitalistične izkoriščevalnice.

Med delavstvom vlada beda. Ako ima rudar družino, tedaj mora stiskati na vseh koncih in krajih, pritrgavati si mora najnujnejše življenjske potrebščine in še ne more zdelovati. Taka plača kakor jo imajo premogarji po Zagorju, Trbovljah, Hrastniku in Ojstrem, bi niti za potrebščine želodca izdaleka ne zadostovala, kje pa so še druge potrebe!

Z vsemi temi neznosnimi razmerami se je pečala skupna konferenca delegatov rudarske zadruge II. skupine ter zastopnikov vseh treh podružnic Unije rudarjev avstrijskih, zagorske, trboveljske in hrastniške; konferenca je zborovala v Zagorju dne 10. t. m. dopoldne. Posvetovanje se je najprej sukalo okolo angleške rudarske stavke. Nato pa so vzeli zaupniki temeljito v pretres domače delovne in plačilne razmere. Soglasno mnenje vseh je bilo, da morda ni kmalu kje regulacija plač tako krvavo potrebna kakor v trboveljskem, hrastniškem in ojstrskem rudniku. Zlasti so zaupniki povdarjali, da so se plače ob sedanji neznosni draginji v zadnjem času celo skrčile, namesto da bi se bile po vsej pravici zvišale.

Upoštevajoč vse krajevne plačilne in draginjske razmere in pa bedo, ki vlada v družinah rudarjev so zbrani zastopniki delavstva soglasno sklenili, da izroče ravnateljstvom vseh treh rudnikov spomenico, v kateri se izraža prošnja, naj bi se ne samo glede na to, da so plače v primeri z naraščajočo produkcijo premoga padle, temveč ker so se plače same na sebi vsled reduciranja v zadnjem času znižale, povišale plače vsem pri rudniku vposlenim delavcem brez izjeme za 20%. Nadalje naj bi se za akordna dela določila plača tako, da zasluži vsak jamski delavec vsaj 4 K 20 vin. na šiht. Ta spomenica se predloži najpoprej javnim rudarskim shodom, ki bodo v Trbovljah in Hrastniku v četrtek dne 14. t. m.

V Zagorju pa je že bil tozadevni shod takoj v nedeljo 10 t. m. popoldne. Poročala sta sodruga **Čobal** in **Tokan.** Shod se je z navdušenjem izjavil za spomenico in sklenil, da naj ravnateljstvo nanjo odgovori do 22. t. m.

Na dan 23. t. m. pa so povabljeni odborniki podružnic Unije rudarjev avstrijskih in delegatje rudarske zadruge II. skupine iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika na važno posvetovanje, ki bo ob 4. popoldne v Trbovljskem Delavskem domu. Posvetovanje bo odločilnega pomena za razvoj nadaljnih dogodkov in je gotovo, da se ga udeleži vsled resnosti položaja mnogo zaupnikov.

Na duri trkajo važni dogodki. Kolikor pa poznamo naše rudarje, vemo, da bodo mirno, trezno in premišljeno zasledovali razvoj njih mezdnega gibanja in se ravnali po navodilih, ki jih podele zaupniki njihovih organizacij.

Štajersko.

— **Osumljen požiga.** V Gaberju pri Celju so v pondeljek zaprli trgovca in pekovskega mojstra Krena, ki mu je zgorela minulo soboto hiša z gospodarskim poslopjem v Bukovem žlaku. Ker so bili v drugače prazni hiši nastanjeni cigani, so ljudje sumili, da so zažgali hišo Teharčani, ki bi radi spravili cigane iz občine. Sedaj pa sumijo Krenna, da je požar naročil. Neki dečko je izpovedal, da je Krenn njemu naročil zažgati. Sumljivo je, da je bila hiša dobro zavarovana pri »Slaviji« in »Donavi«. Upeljana je preiskava. Krenna in dečka so zaprli.

Umetnost in književnost.

Koncert Glasbene Matice. Snoči je »Glasbena Matica« prvič javno izvajala veliko skladbo patra Hugolina Sattnerja, oratorij »Vnobovzetje Blažene Device Marije« pred mnogobrojnim občinstvom, ki je do zadnjega kota napolnilo veliko dvorano »Uniona«. Veliko pričakovanje, ki je povzročalo prave boje za vstopnice, bilo upravičeno, ker je produkcija pokazala, da gre Sattnerjevemu delu odlično mesto v slovenski glasbeni literaturi. Zunanji uspeh je naravnost sijajen. Oratorij je sestavljen iz treh delov, in po vsakem delu se je razlegalo po dvorani frenetično ploskanje, zlasti ko so se skladatelju izročali venci, katerih je dobil troje. Delo pa zasluži priznanje tudi brez obzira na posebne vzroke, ki razlagajo veliko navdušenje za domačo kompozicijo, zakaj skladatelj je v njem očividno posegel do dna svojih muzikalnih zakladov in kar je položil v note, mu je privrelo iz duše. Po svojem slogu in po doslednosti kompozicije je »Assumptio« strogo enotno delo, vendar se dvigajo posamezne točke visoko nad povprečni nivo skladbe, kot pravi muzikalni biseri, ki bi tudi v široki glasbeni literaturi dobili ugledno mesto. Te točke odlikujejo zlasti ljubka melidioznost, sladki, prisrčni glasovi, ki vznašajo in učinkujejo kakor nežna, plemenita erotika. V mehkih izrazih je Sattner pravi mojster in najnežnejše piese so se mu najbolje posrečile; to se opazuje v zborih in v samospevih, to kaže tudi flavta v drugem, pa zlasti solo na gosli v tretjem delu. Orkestralni part v splošnem zaostaja za vokalnim, ima pa tudi posamezna lepa mesta, posebno koračnico v tretjem delu. Nedvomne težave dela skladbi besedilo, ki je za tako veliko kompozicijo le prekratko; vsled tega nerazmerja nastajajo v glasbenem delu dolžine, ob katerih pada zanimanje.

Dasi je glasba najvažnejša pri takem delu, se vendar ne more prezreti tekst, ki ji služi za podlago, človek pa težko prinese toliko naivnosti s seboj, da bi mogel občutiti po šabloni sestavljeno besedilo, metafore, ki jih je stokrat slišal, trope, ki so v dolgi dobi obrabljene, kot poezijo, zlasti če je skladatelj prisiljen ponavljati posameznosti besedila, da mu ne obvise akordi v zraku. Te težave je Sattner večinoma srečno premagal, kolikor niso bile sploh nepremagljive. S svojim oratorijem je skladatelj sam sebe, pa tudi našo glasbo pomaknil precej naprej in po snočnjem uspehu se smejo od njega pričakovati še druga večja dela, ki pa ne morajo biti nujno oratoriji. Zakaj zdi se nam vendar, da je ta glasbena stroka sploh zaostala za našim časom in da ne more korakati z njim kljub raznim poizkusom Nemcev in Italijanov. Sattnerjeve sposobnosti že zadostujejo tudi za kaj druzega, kar se bolj živo dotakne sodobne duše in kar ima tudi več pogojev za trajno življenje. Torej na svidenje na drugem polju!

Iz pisarne slovenskega gledališča. V petek je častni večer naše operetne subrete, gdč. T. Thalerjeve. Poje se Millöckerjeva velika in prelepa opereta **»Dijak prosjak«** (izven abonementa, za lože par). Gdč. Thalerjeva uživa splošne simpatije, zato ji naša publika gotovo v petek izrazi svoje priznanje. — V soboto se igra prvič Etbina Kristana efektna socijalna drama **»Tovarna«.** — Premijera opere »Ljubimkanje« se je zavlekla zaradi hripavosti prve pevke, ki mora imeti še nekaj dni popoln mir. — Prihodnji teden se uprizori opereta »Netopir« za 25. letnico gospe A. Češarkove. Gospa Češarkova deluje že četrt stoletja kot blagajničarka mnogih narodnih društev in s prav posebno vnemo kot dnevna blagajničarka našega gledališča.

Vestnik organizacij.

Odbor skupine kovinarjev v Ljubljani sklicuje v nedeljo, 17. marca t. l. ob 10 dopoldne celoletni občni zbor v steklenem salonu restavracije pri „Perlesu". Dnevni red. 1. Poročilo funkcionarjev. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Volitev odbora in nadzorstva. 4. Predlogi in nasveti. Tovariši! Ker je ta občni zbor za slehernega kovinarja največja važnosti, razvite potrebno agitacijo za udeležbo tako, da bo ob pravem času sleherni tovariš na svojem mestu. Nikogar naj ne manjka!

Javen ljudski shod v Škofji Loki se vrši v nedeljo, dne 17. t m. ob 10. dopoldne v Šmidovi pivovarni. Dnevni ed: Kako se bore delavci za svoje pravice? — Poročevalec sodrug Vek. Mrak.

Državni zbor.

Dunaj, 13. marca.

Danes je končno prišlo do glasovanja o predlogih draginjskega odseka, ki se je že izvršilo ob veliki napetosti in razburjenosti, in je imelo zelo neenakomeren uspeh. Vladne stranke so bile v očitni zadregi, ker se je od njih zahtevalo, da naj glasujejo proti lastnim zastopnikom, ki so jih imeli v draginjskem odseku. V splošnem je bila vloga, ki so jo danes igrale meščanske stranke, jako klaverna, a njihova absolutna zmedenost je bila kriva, da so bili vendar sprejeti nekateri predlogi, ki bi jih bile imele na ukaz vlade pokopati. Socialni demokratje Winarsky kot generalni govornik ter Diamand in Renner so krepko pobili strahopetne izgovore meščanskih poslancev, ki se niso upali ostati pri tem, kar so sklenili v odseku; potrebno lekcijo pa je dobil tudi minister za javna dela, ki je pred kratkim govoril, kako da so se zboljšale delavske mezde ravno tisti čas, ko so se v resnici poslabšale. Sodrug Winarsky je porabil priliko, da je v imenu avstrijskih socialnih demokratov pozdravil stavkujoče angleške in nemške rudarje. Največjo napetost je povzročilo glasovanje o predlogu sodruga Domesa, da naj zbornica izreče vladi grajo, ker ni izvršila parlamentarnega sklepa zaradi uvoza saharina.

Z ozirom na važnost socialno-demokratičnih govorov jih objavimo jutri obširneje.

Po zaključeni debati se je vršilo

glasovanje o draginjskih predlogih.

Prvi je bil na vrsti predlog o **petrolejskem kartelu.**

Sodrug **Seitz** je izjavil, da nasprotuje zahteva, da naj se predlog odkaže gospodarskemu odseku, opravilniku, ker bi se mogel vrniti le draginjskemu odseku, iz katerega je izšel. Ker je predsednik drugega mnenja, vpraša zbornico, ki mu da prav. Pri glasovanju pa je predlog **odklonjen** z 235 glasovi proti 196. Proti glasujejo socialisti, nekateri krščanski socialci, češki radikalci in Rusini.

Odsekov predlog o ureditvi **petrolejskega vprašanja** je soglasno **sprejet.** O Diamandovem dodatnem predlogu glede na **administrativne odredbe proti kartelom** se glasuje na predlog soc. dem. Severja po imenih; predlog se **sprejme** z 241 glasovi proti 162.

Drugi del Teufelovega predloga zahteva, da se ves material kartelne ankete v treh mesecih predloži gospodarskemu odseku in da predloži vlada še pred poletnimi počitnicami načrt o državni ureditvi kartelnega vprašanja. Ta predlog je **sprejet.**

Nato prihaja predlog draginjskega odseka: Vlada se pozivlje, da naj nadaljevaje svojo dosedanjo akcijo stori vse korake, da ostanejo **cene petroleja** na primerno nizki stopinji. — Ta predlog je **sprejet.**

Na vrsto prihajajo predlogi draginjskega odseka o **administrativnih odredbah proti kartelom.** O tem, če se imajo predlogi vrniti odseku, se glasuje po imenih in to se **odkloni.**

Poslanec Miklas zahteva, da se posebej glasuje o uvodnih besedah: »V obrambo **proti oderuštvu kartelov** vobče se poziva vlada...« Te besede se **sprejmejo.** (To je mrzla kopelj za ministra javnih del, ki ga je hudo bolelo, da se kartelom očita oderuštvo.)

Prvi odstavek odsekovega predloga se glasi: »Vlada se poziva, da čimprej poroča zbornici, če in v kakšni meri so izpolnjeni pogoji za **monopoliziranje** v prvi vrsti **veletrgovine z železom, sladkorjem, pivom, petrolejem, špiritom, premogom, milom** in z drugim od kartelov podraženim blagom, v drugi vrsti pa tudi za monopoliziranje produkcije teh predmetov.« Predlog je **odklonjen.** Sprejet pa je Steinhausov predlog: »Dokler ni kartelskega zakona, naj porabi vlada proti kartelom take administrativne odredbe, ki jih prisilijo na politiko nizkih cen.«

Predlog sodr. **Domesa** zahteva, da se izreče vladi graja, ker ni izvršila sklepa državnega zbora, s katerim ji je bilo naloženo, da odpravi prepoved uvažanja saharina. Predlog je **odklonjen** z 243 glasovi proti 164. (Kje naj bi meščanska gospoda vzela korajžo, da bi izrekla svojemu ljubemu Stürgkhu grajo, če bi ji tudi na glavo — pljunil.)

Predlog Folisa, da se eventualno odpravi uvozna carina na predmete, ki jih izdelujejo karteli, se **odkloni.**

Nato se glasuje o predlogih, ki se tičejo **premoga.** Na Schöpferjev predlog se sklene z 218 glasovi proti 198, da se odkažejo gospodarskemu odseku točke 1, 2 in 4 odsekovega predloga, ki se tičejo **prisilne uprave in ekspropriacije premogovnikov.**

Ostali odsekovi predlogi o premogu so **sprejeti.**

Odsekov predlog, da ima vlada nemudoma predložiti zakonski načrt, da se popolnoma odpravijo vse direktne in indirektne **premije za žgalnice špirita,** izvzemši male kmečke žgalnice, se **sprejme.**

Nadalje se **sprejme** predlog, da vlada energično nastopi proti stremljenju žganjarjev, da se vpeljejo prisilne **koncesije.**

Odklonjen je **Diamandov** predlog, da se začasno prepove izdelovanje **špirita iz krompirja in koruze.** (Seveda, saj daje špirit več profita.)

S tem je draginjska debata zaključena. Na dnevni red prihaja prvo čitanje **brambne predloge.** Govorniki se vpišejo, na to se seja zaključi.

Delavsko gibanje.

= **Kovinarska stavka v Žalcu.** Da vladajo v Lorberjevi tovarni v Žalcu razmere, ki bijejo slehrnemu dostojnemu in človeškemu ravnanju z delavstvom v obraz, so se naši čitatelji lahko uverili iz včerajšnjega dopisa »Zarje«. Zato nas ni prav nič iznenadila vest, da je stopilo delavstvo v Lorberjevi tovarni v stavko. Opozarjamo kovinarje, da tako dolgo ne sprejemajo dela v Žalcu, dokler ni stavka končana in se vsa zadeva ne uredi!

= **Mehaniki in zlatarji pozor!** V Celju vladajo v Pagioffovi tovarni za zlatnino že dalj časa skrajno slabe razmere za delavstvo. Ne mine teden, da ne bi vrgel brezobzirni podjetnik na cesto delavca, o katerem ve, da je socialist. Potem pa se še hvali, da jih bo še nekaj pometal na cesto. Poskrbeli bomo, da tej podjetn. samolastnosti greben ne zraste čez glavo. Izdelovalci verižic, mehaniki in zlatarji pa naj se ogibljejo Celja!

ZADNJE VESTI.

OGRSKA KRIZA.

Kristoffy o volilni reformi.

Dunaj, 14. marca. Bivši minister Kristoffy je na vprašanje nekega dunajskega lista brzoavno odgovoril, da se da vsled vojaških vprašanj povzročena kriza le **s splošno in enako volilno pravico** rešiti. To trdi on že od leta 1905. in vsi dogodki potrjujejo, da ima prav.

IZPOR NA NEMŠKEM.

1400 delavcev izprtih.

Wittenberge, 14. marca. Tovarna za Singerjeve šivalne stroje je zaradi stavke v enem odseku izprla vse delavce in delavke. Skupaj jih je 1400.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbera tu- in inozemskega blaga za obleke po meri.

Solidna postrežba. - Vedno nizke cene.

VELIKA ŽELEZNIŠKA NEZGODA NA SEVERNI ŽELEZNIC.

20 oseb težko, 33 lahko ranjenih.

Dunaj, 14. marca. Na železniški progi severne železnice Krakov-Dunaj se je dogodil včeraj navsezgodaj velika železniška nezgoda. Nezgoda se je zgodila blizu postaje Trzebinje ob 4. in 20 minut zjutraj. **Dvajset potnikov je bilo težko, 33 pa lahko ranjenih; ponesrečenci so sami delavci;** delavec Jasko je umrl čez tri ure. Vlak je vozil samo delavce, ki so potovali na Prusko.

Kako se je zgodila nesreča.

Krakov, 14. marca. Nesreča se je zgodila na ta način, da je zadela lokomotiva, ki so jo premikali, ob vlak. Lokomotivista se razbili, vagoni so se nagrmadili drug na drugega. Krivdo prisojajo strojniku, ki se ga je hipoma polastila dušna zmedenost.

SPLOŠNA STAVKA ANGLEŠKIH RUDARJEV.

Stališče rudarjev.

London, 14. marca. Preden se je sešla včerajšnja skupna konferenca rudarskih in podjetniških zastopnikov, je imela rudarska zveza sejo in je izdala izjavo, da zveza obžaluje, ker ne kažejo podjetniki nobene volje, da bi vzeli mezdne zahteve rudarjev v pretres. Zveza zategadelj **ne more svetovati, da se zopet začne delo,** preden se ne dovoli minimalna plača vseh jamskih rudarjev. Pač pa je zveza pripravljena, da se v posamičnih okrajih pogaja z rudniškimi lastniki.

Optimistična vlada.

London, 14. marca. Vlada izjavlja, **da se sme pričakovati konec stavke v nekaj urah,** ako bodo pogajanja tako napredovala kakor včeraj.

Posledice.

London, 14. marca. Veliko mest je vsled pomanjkanja premoga omejilo razsvetljavo; predvčerajšnjem se je to zgodilo tudi v parlamentu. Varieteji in gobdeni lokali po predmestjih so prazni in večinoma zaprti. Ženske in otroci pobirajo vse, s čimer se lahko kuri, kruh, ribe in meso se draži.

STAVKA MEMŠKIH RUDARJEV.

Stavkokaški Judežl.

Berolin, 14. marca. V crefeldskem rudniku na pruskem Porenskem so zaprle ženske stavkokazom pot, ko so hoteli v jamo. Žandarmerija je naskočila ženske z bajoneti. Ranjenih je bilo veliko število oseb, med temi mnogo žensk. Rudarji so svoje ranjene tovariše sami odnesli. Vlada je poslala še huzarje v Crefeld, da pomagajo žandarmerijskim junaštvom proti ženskam.

Veliki izgredi.

Essen, 14. marca. Stavka silno narašča. V rudniku Nemški cesar je prišlo po zaslugi stavkokazov in policajev do velikih nemirov. Veliko število oseb je ranjenih; govore o 10 do 12 mrtvih.

Blagoslov stavkokaštva.

Hamborn, 13. marca. Snoči so se dogodili v Obermarrlohu veliki izgredi. Ko so se vračali stavkokazi s svojega judeževskega posla, je prišlo med njimi in razburjenimi stavkujočimi rudarji do hrupnih prizorov. Policija je naskočila rudarje; na obeh straneh je bilo ranjenih več oseb.

240.000 stavkujočih!

Berolin, 14. marca. Poročila iz ruhrskega okrožja javljajo, da člani krščansko-socialne organizacije v velikem številu vstopajo v stavko. (Torej se gnusno judeževstvo njih pobožnih voditeljev ne bo obneslo tako, kakor so ti sluge rudniškega kapitala želeli!) Število stavkujočih cenijo na 240.000. Stavka se pričenja razširjati na lotarinske premogovnike.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Italijani so se umaknili iz Ajncare.

Carigrad, 13. marca. Vojno ministrstvo objavlja naslednji brzojav tripoliškega turškega poveljnika: Potem ko smo bili zvedeli, da se je sovražnik deloma umaknil iz Ajncare in pomaknil svoje postojanke nazaj, smo vsilili 10. t. m. Italijanom bitko in dognali, da je sovražnik res zapustil Ajncaro in se umaknil na severno gričevje, kjer se je utrdil. Naskočili smo italijanske utrdbe; imeli smo pet mrtvih in devet ranjencev.

Boji pri Bengaziju.

Rim, 14. marca. „Agenzia Stefani" poroča iz Bengazija z datom predvčerajšnjega dne: Italijanske bojne sile so napadle dve oazi severno od Fojata in so ju zasedle. Sovražnik se je branil jako trdovratno, slednjič smo ga pognali v beg in ga porazili v bajonetnem boju. Sovražnik je izgubil nad 1000 mrtvih, število ranjencev pa je še večje. Na naši strani je padlo 29 mož, med temi trije častniki, sedem častnikov in 55 mož je bilo ranjenih. (Glede na izgube je ta italijanska vest očividno neresnična!)

Izgon Italijanov.

Carigrad, 13. marca. Notranji minister je ukazal valijem v Siriji, Alepu in Bajrutu ter namestnikoma v Jeruzalemu in Libanonu, naj siloma izžene jo z današnjim dnem tiste Italijane, ki ne zapuste dežele do danes, ko poteče štirinajstdnevni odlog.

Bombardiranje Soluna?

Dunaj, 14. marca. Vsak hip pričakujejo vest, da so začeli Italijani bombardirati Solun. Vest o križarjenju dveh italijanskih bojnih ladij blizu Soluna se ni izkazala samo za resnično, ampak so dobro poučeni vojaški krogi gotovi, da je bombardiranje Soluna na pragu.

ANGLEŠKA MORNARICA.

Proračun za nove ladje.

London, 14. marca. Po mornaričnem proračunu znašajo stroški za nove ladje 13,971.527 funtov sterlingov; lani so znašali 15,063.877 funtov.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Priznanje Juanšikaja.

Tokio, 14. marca. Japonska je baje predložila velevlastim skupno akcijo, da se prizna Juanšikaj za predsednika kitajske republike. Večina velevlasti je že sprejela predlog, samo neka država ima še pomisleke zaradi Mongolije.

HOMATIJE NA KRETI.

Razmerje do Grške.

Atene, 14. marca. Iz **Kanee** poročajo: Revolucionarna skupščina je imela predvčerajšnjem viharno sejo in je sklenila, **da se pošljejo krečanski poslanci na Grško** in da se ustanovi odbor za izvolitev provizorne vlade. Konzuli so se sešli na posvetovanje.

JUŽNI TEČAJ.

Amundzen — profesor.

Christiania, 14. marca. Poslanec Vik je vložil v zbornici predlog, naj se dovoli 6000 kron za izredno profesuro na vseučilišu, ki naj se podeli Amundsenu. Predlog je odkazan proračunskemu odseku.

JUSTIFIKACIJA.

Miskolca, 14. marca. Roparja Regulo, ki je lani umoril nekega gostilničarja, pa ženo in hčer, so včeraj obesili.

Odgovorni urednik Fran Barti.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Dva krojaška pomočnika

se sprejmeta takoj v trajno delo pri gosp. JOSIP REPOVŽU, krojaškemu mojstru v Zagorju ob Savi.

Mihael Boltar

čevljar v Solkanu štev. 140.

se priporoča vsem cenjenim sodrugom za vsa v svojo stroko spadajoča dela.

Restavracija

„Narodni dom"

v Ljubljani

sporoča, da ima vpeljano dobro **domačo** ter pristno **češko, dunajsko in italijansko kuhinjo,** ter se priporoča za prireditev **skupnih banketov, obedov in večerij.**

Za **večerje** je poskrbljeno **pred in po gledališki predstavi.**

Sprejemajo se deklice za učenje v kuhanju.

Zajtrki od 20 vin. nadalje, kosilo od 60 vin. nadalje, večerjo od 40 vin. nadalje.

Dobra vina in vedno sveže pivo.

Veliki gostilniški prostori in arena so jako primerni za

občne zbore. shode in zborovanja.

Vsako nedeljo in praznik je ves dan in zvečer **kegljišče na razpolago.**

Na vrtu krasen prostor za balincanje.

Vljudno se priporoča

Marija Dražilova,
gostilničarka.

C. kr. priv.
občna zavarovalnica.

Assicurazioni Generali v Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 392 milijonov kron.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

	mesca febr. 1912	od januarja 1912
Vložilo se je ponudb	2188	4688
za zavarovano vsoto	K 17,378.601·45	K 37,678.199·19
Izgotovljenih polic je bilo	1952	4065
za zavarovano vsoto	K 16,040 490·28	K 33,843.335·23
Naznanjene škode znašajo	K 1,250.771·62	K 1,812.201·33

Sladni čaj tovarniška znamka **Sladin**

Kri! **Moč!** **Zdravje!** **50% prihranka!** **Najboljši zajtrk!**

dosežejo, dobe tisti, ki namesto kave, čaja, kakava, sladne kave, puro, somatoze, sanatogen, redilnih soli, mesnih izvlečkov, zabele za juho, moke za otroke i. t. d. — pijo „SLADIN", to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj. Prihrani se pri mleku in sladkorju. Prekosi vse redilne pomočke. Prihrani 50 odstotkov pri denarju v gospodinjstvu. To resno vest izpričujejo poverjena zahvalna pisma. Zavitki po četrt kilograma stanejo 50 vinarjev, zahteva naj se tudi pri trgovcu. Sladni čaj se ne sme zamenjati z manj vredno sladno kavo. — Glavne zaloge: v Ljubljani **lekarna Trnkóczy;** na Dunaju v lekarnah Trnkóczy: VIII., Josefstädterstrasse 25; III., Radeckyplatz 4; V., Schönbrunnerstrasse 109; v Gradcu: Sackstrasse 3.

Konfekcijska trgovina **Maček & Komp.**

Založniki c. kr. priv. južne žel.

Ljubljana, Franca Jožefa cesta štev. 3.

priporoča veliko izbiro spomladanskih novosti za gospode in dečke.

Strogo reelna postrežba. **Najnižje cene.**

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta štev. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. - Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

„Zarja" se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubić, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Šešark, Šelenburgova ulica.
Suhadolc Anton, Zelena jama 50.
Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Kustrin, Breg
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in **Kotnik,** Šiška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Če hočeš kaj zanimivega čitati, tedaj pojdi po 2. snopič

Doylovih detektivskih povesti

SHERLOCK HOLMESA

ter se naroči na nadaljnje

Kje? Pri tvrdki Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani ali pa v vseh drugih knjigarnah